ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
№ 17 (37)
ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է
Թաւրիզում . . . . . 20 ղռան
Գաւառներում . . . . . 25 ղռան
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Ռուսաստան . . . . . 5 րբ.
Թուրքիա . . . . . 50 ղրուշ
Եւրոպա . . . . . 14 ֆրանգ
Ամերիկա . . . . . 2,50 տոլ.
Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողատեղը 20 շահի
Չորրորդ „ „ 10 „
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 6 ՇԱՀԻ
Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ
ՄԻՏՔ-ի խմբագրութիւն կամ Tauris Perse
Rédaction du journal arménien „MITK“
Adresse télégrafique-Tauris „MITK“

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
اداره روزنامهٔ میطق

MITK
Propriétaire & Editeur en chef
Al. Der-Vartanian
TERMS OF SUBSCRIPTION
for a year payable in advance. 20 krans.
Foreign Dollars 2. 50
RATES OF ADVERTISEMENTS:
one printing line on the 1-st page 10 cen.
„ „ „ 4-th „ 5 „
15% discount for annual subscription paid in advance. Address
Rédaction „MITK“
Tabriz. Persia

Գ. ՏԱՐԻ № 17 (37) ԹԱՒՐԻԶ, ՇԱԲԱԹ 10 ՄԱՅԻՍ 1914 Թ. Tauris, Samedi le 23 Mais 1914 № 17 (37) Vol. III

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Требуйте и курите папиросы только

Т. Д „Бр. Сейлановыхъ“

Египетскія, Ирисъ, Прима, Паросъ, Орелъ и Марсъ.

продаются во всѣхъ магазинахъ

ԱԶԴ

Հանգուցեալ Անտօն-խանի երկու տները, որոնցից մեծը գտնւում է Անգլիական հիւպատոսարանի դիմաց, իսկ փոքրը ճանապարհի վարչութեան տան դիմաց, մինչև Մայիսի վերջը պիտի ծախուին։

Գնել ցանկացողներին խնդրւում է դիմել պ. պ. Եղբ. Նազարբէկեաններին կամ Նարիման Մ. Զօհրաբեանին։ 1—1

ԷՋՄԻԱԾՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԱՆՂԵԿ ՆԱՒԸ

Էջմիածնում տիրող անարխիան և հոգևոր ծիլգարիլութիւն, ազգի շահերի ոտնահարումը՝ ի նպաստ մի կարգ «քրիստոնեայ» մոլլաների, պիտանի ոյժերի մեկուսացումն ու ֆավորիտիզմի քաղաքականութիւնը, և այլն... ստիպել են այստեղ այնպիսի մի պատկերաւոր գրութիւն, որ ես ստիպուած եմ ընդհատել իմ թղթակցութեանց շարքը և գրել խիզախ, անկողմնակալ և արմատական «Միտք»-ին մի շարք ապագաների, անարգարութիւնների և ազգակործան արարքների մասին, որպէս զի ինչուր բնածուած հայութիւնը, որպէս զի նա իր ձեռքն առնէ էջմիածնի մաքրագործումը, և զգայ որ ազգային իր նաւը—էջմիածինը—անղեկ է՝ անդեկավար է, կործանելու և անդունդը ընկղմուելու վրայ է, թէ և նա ունի, այսպէս ասած, իր «ընտրեալ» հայրապետը։

Ինչ է տիրում և ովքեր են տիրում այժմ՝ ներկայ «փառաբանեալ հայրապետի» օրով էջմիածնի վանքում։

—Վանքում տիրում կատարեալ մեռելութիւն։ Տիրում է արդի էջմիածնում անպիտանների նոյն պաշտօնաբաշխումը, նոյն ողորմելի վիճակը, ինչ Ե. դարում, որ այնքան գունեղ կերպով նկարագրել է նոյնպէս տգէտներից կամ վատերից հայածական մեծ գիտնական Փարպեցին իր պատմութեան մէջ։ Ուստի անհրաժեշտ է մի նոր Վահան Մամիկոնեան, որ վճռական մարտի ելնէ էջմիածնի արդի իշխողի, իշխողների և կամարիլլիայի դէմ և մի նոր Նուարսակեան դաշնագրութեամբ անվերջելի պայման դնէ, որ անարժանները և վատերը այլ ևս առաջ չքաշուին, որ արժանաւորները միայն գործի գլուխ կանգնեն և ոչ որ չվարձատրուի իր երէկի անզգամութեան ու ստրկամտութեան ծառայութեան համար, մատուցուած կաթուղիկոսական եղկելի «ընտրութեան» համար և միջոցին։

Անցնենք փաստերին։

Ճեմարանում սկսուել են քննութիւնները։ Մինչդեռ դասատուների ժողովի կոչ եկած Բագրատ եպս-ը հրաւիրել ժողովի, կաթողիկոսը ընդունելով նրա հրաժարականը և խոստացել որ Մայիսից յետ տեսուչ կնշանակուի, սակայն այժմ երբ Մայիսը մօտեցել է, Բագրատ եպս-ը սրան նրան ասում է. թէ կաթողիկոսը ստիպում է տեսուչ մնալ, մինչև որ քննութիւնները վերջանան։

Սպահանի, Չար-Մահալի և Փերիայի շրջանի այս ու այն դպրոցներին մօտ յոյժ Բագրատ վարդապետը կարող է, իրօք, իր շրջանում լաւ անուն հանած լինել, սակայն նոյն Բագրատը չէ կարող ակադեմիա, Գէորգեան Ճեմարան կառավարել և կամ վերատեսուչ լինել, առանց այդ հաստատութիւնն սպանելու։

Մի մարդ, որ ոև է համալսարան չի աւարտել, որ չունի ներկայացրած ոև է դիսսերտացիա, որ հայագիտութեան ոև է ասպարէզի մէջ ոչ միայն մասնագիտութիւն, այլ բաւարար ծանօթութիւն իսկ չունի, որի ձեռքի տակի ուսուցիչները իրենից շատ աւելի բարձր ցենզ ու կրթութիւն ունին..... չի կարող և անգամ ծիծաղելի ու անհանդուրժելի է, որ Ճեմարանի տեսուչ լինի ու մնայ։ Դա միայն կոյր բաղդի խաղն է և Թայֆայական ժամուլի փայփայանքը, որ նա մացել է իր համար խպառ անհասանելի տեսչական պաշտօնում։

Միաբաններ, որոնք Եւրոպական գիտնականների հիացքն ու զարմացքն են շարժել իրենց դիսսերտացիաներով, մարդիկ, որոնք իրենց գիտնական ու փիլիսոփայական խորը պատրաստութեամբ կարող էին Ճեմարանի փայլուն տեսուչը լինել, նրան գոյն ու բովանդակութիւն տալ, գուրօքէն մնում են մոռացուած, լքացուած, իսկ պաշտօնի է կոչւում մէկը, որը նման ընդհ. պատրաստութիւն չունի, բայց դրսում կուսակիցներ ու մամուլ ունի պաշտպան։

Այսպէս հայոց միակ բարձրագոյն կրթարանը՝ Հոգևոր Ճեմարանի տեսչութիւնը վարում է այն անձեռնհաս անձը, որ ամեն բանի մէջ գինելով իր մտաւորութեամբ՝ ընդարմացած է պահում թէ վեհարանի գործերը, թէ ուսումնական յանձնաժողովի գործունէութիւնը և թէ Ճեմարանի կեանքը։

Պարզ չէ, թէ նա ինչ երեսով գինում կանգնում է այն պատանիների առաջ, որոնք երեսին ասացին՝ չէինք ուզում քեզ, չէինք կարող տանել անընդունակութիւն, հեռացի՛ր վերջապէս։

Այդ տեսուչ համարուածը ղեկավարում է այնպիսիներին, որոնք մեծից մինչև փոքր արհամարհանքով տառած են իրեն իբրև անտանելի մի տիպի, որոնցից վերջին տարին իսկ իր հրաժարած ոլրաւարտ բարձր կրթութեան տէր մի ուսուցիչ ասել է. «Այդ մարդը ինձ հայր, մայր և եղբայր ունի, հաւատացած եմ, որ նրանք էլ դրան չեն ճանաչել։»

Երևի ի վերջոյ տեսուչ կհրաւիրեն հայկաբան Ստ. Մալխասեանին*), իսկ բազդաւոր Բագրատ եպս-ին կդարձնեն վերատեսուչ և կհեռացնեն «անպատահելի տարրերին» փանասէր-պատմագէտ Կանայեանին, անփոխարինելի Երեցեանին և այլն. և կլինի մի հօտ ու մի հովիւ։

Եւ թող Մ. Չէրքեզեանը ելնէ փառաբանէ «Հովտում» կաթուղիկոսի հաստատամտութիւնը (?) «Մշակը» դրախտ դարձնէ Ճեմարանը, Չալխուշեանն էլ գրէ, որ երկարութիւն է գործադրւում էջմիածնում և ցանտակ որդի կամ կորստեալ «հօր» (թէև դա ոչ խար է էլ զաւակներ կլինի) է ընդունւում «վերածնուող» էջմիածնում։

Հայոց յաւիտենական պարտաւորը։

Ստորև, բայց իր կաշիում և ժայռ աշխարհում հանդարտ չմնացող «պատմագիտ» Մատթէոսը, որ «խաւարամիտ» (ո՞վ ծայրը) Երուանդ վ-ի հայոց եկեղեցոյ վերանորոգութեան «Արարատ» յօդուածն այրեց երբեմնի տեղեկալ Տուրբնեան եպս-ին դրդելով, կամ նրա «ապատամտական» կարգադրութեամբ։

Հա՛յ այդ Մատթէոսը ճեմում է Թիֆլիս, Բագու... բնութիւններ է անում, մեծ-մեծ գործեր կատարում, մոռանալով որ մեծագոյն գործը իր և իր ընկերների պաշտպանել ասող պաշտօնակից Ցզեսին վող արք եպս-ի սինոդից վտարումը պէտք է լինի, և ոչ նրա գաղտնիքի վարագուրումը. ար չարել են այդ «Աղօրեալ Սամարացիք» աղթքատոր. Ցզեսին արք եպս-ի նկատմամբ ես թող ասել ու «սուրբ» հայրերը չմոռանան, որ ազգի մէջ կան, թէկուզ, 10 հոգի, որ այդ չեն ների նրանց, որ գիտեն թէ նրանք 10-էական հազարի բէքապարտ զոգութիւնը բացեց՝ հաստատելով պաշտօնավարելներին բշել են մինչ իր Մծբին, իսկ զոգութեան, ինչպէս որակել է նոյն Բէնիկը, մարխատներին հայոց ազգի գերագոյն սինոդի ներկայացուած են արեւ Անա էջմիածնի պրքի «անհաչտ» իշխողի և կամարիլլայի ալրգաղութիւնը։ Եւ այս ուժերն ի տէր դէմ լաւ է elibe-

*) Ճեմարանը որու և իր կարողութեան էլ տեսակէտից, փոխանակ Բագ. եպս-ի, մենք աւարելապատշաճ ու օգտակար ենք համարում մեծ հայկաբանի տեսչութիւնը Ճեմարանում։ Ե. Խ.

ral» Մշակը, որը փառաբանում է մեր արդարն Պաւսանիաս Չալխուշեանը, այս ռէժիմն է, որի ջատագովողն է «Հովիւը»։ Բայց մենք դառնանք մեր խնդրին։

Նուստով (հայկական) այդ Պիպին կարճահասակը կհասնի Էջմիածին իր սովորական փութկոտութեամբ․ իսկ կհաշուի դրսում իր «տխնամ օրերը» և էլի 7-800 րուբլի ճանապարհածախս և օրապահիկ կստանայ։

Երևակայեցէք՝ եր այս տեղ, մեր քթի տակին, մի Մուսախան իւր բանը դրսել իմացաւ—Ղարխանի հողերը 60-65 րուբլով գնահատել տուեց, իսկ «Տէր» ունեցող Էջմիածնի հողերը գնահատեցին 30-32 րուբլով և չեղաւ հաւատարիմ ու արդար սինօդական մէկը, որ նոյնպէս բարձր գնով վաճառէր վանքի հողը։

«Բազմագէտ» Սինօդը մերժել է վանքի կողմից այս նկատմամբ տրուած բողոք, ուստի վանքը կարճմտօրէն պէտք է կորցնէ հարիւր հազարներ միայն նրա համար, որ հարկաւոր համարուեց արդէն 17 պաշտօն ունեցող Մատթ. եպս-ին նաև կալուածների յանձնման մասնաժողովի նախագահ կարգել։

Այս մօտիկ օրերում մի Վաղարշապատցի սրախօս ասում էր.

—Երբ կաթողիկոս ունինք, էլ ինչներս է պակաս…

Որանից լաւագոյն սարկազմ*) կլինի, հասկացնող՝ թէ Էջմիածինը չունի իր ղեկն ու ղեկավարը և իւրերի դրութիւնը զզուելի գէպի անդունդն է գնում ամբարտաւանների, անպիտանների, «զօրովայն իւրեանց լացողների» և հայկական ազատամիտների տիրապետութեան ջնջերի։ Ցանկանում ենք այս երկնաբողոք դառն և զապուար**) և Էջմիածնի խելակորոյս ընթացքը ի ծանր աշխարհի ցրուած ազնիւ հայութեան ամենալուրջ ուշադրութեան։

Էջմիածինն այլ ևս իրեն փրկել և ազգը բարձրացնել չէ կարող. թող ազգը գայ փրկելու և բարձրացնելու գահավէժող Էջմիածինը։

Վաչագան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՐՔԻ ՍՈՎ ԿԱՄ ՊԱՏԺՈՒԱԾ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

Կարդացող շատ, բայց գիրք, թերթ ու գրադարան չկայ։

Ահա մի հրատապ պահանջ, որի համար յաճախ դառն զայրոյթով ընթերցասէր մարդիկ դիմում են մեզ։

Կար երբեմն Ղալա թաղում Արամեան նոր գրադարանը, կազմուած Յ. Հաճեանի և Հ. Առաքելեանի ջանքերով։ Երկար ժամանակ նա ծառայել է Թաղեցոց և Թաւրիզեցոց մտաւոր կարիքներին։

1907-ից, չգիտենք ինչպէս, ում ձեռքով և ինչի՞ համար որոշմամբ այդ գրադարանը փոխադրւում է կենտրոնականի շէնքը։ Այնտեղ կարդալու հնար չկայ։ Մեզ շատերն ասել են որ գնացել են գիրք ուզելու, բայց չեն իմացել ում դիմել։ Կան անհերքելի փաստեր, որ այդպիսի գրքերը ծախուել են բազարում. Վենետիկի փառահեղ գեղարուեստական Որբուհիներ-գեղուհիներ թերթահան են եղել և այլն։

Այսպիսով ստեղծուել է գրքի սով։ Կարդացող հասարակութիւնը պատժուած է մի զզուելի կապրիզի պատճառով։ Ո՛չ ոք, ոչ մի իշխանութիւն իրաւունք չունի Ղալա թաղեցիների սեփականութիւնը գրաւել և այլ տեղ տանել, կամ այլ հաստատութեան բաշխել։ Ցանուն Ղալա թաղեցիների՝ պահանջում ենք Արամեան գրադարանի դարձն իր նախկին տեղը։ Թող թաղեցիք էլ մի բազմաստորագիր գրութեամբ նրանը պահանջեն առաջնորդարանից։

Ռադամիզդ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

—

Պատերազմը անխուսափելի

(Սեփ. թղթակցից)

Է.

Մեքսիկօ-Ամերիկեան պատերազմի հրատարակութիւնը վայրկեանէ վայրկեան կսպասուի. հէնց ատոր համար ժողովուրդը լարուած հետաքրքրութեամբ կը հետևի օրուայ մամուլին, որը առիթէ օգտուելով՝ աւելի շատ թուեր սպառելու համար, «Մեքսիկօ-Ամերիկեան պատերազմը» վերնագրով խոշոր յօդուածներ կը թխէ, եկած աննշան լուրերու ահագին կարևորութիւն կուտայ ու երկար խորհրդածութիւններով, ոգեշունչ և ազգաշունչ տողերով կը հրամցնէ ընթերցողներուն։ Թերթերու պատերազմաշունչ այդ տոնը, ժողովուրդի արտայայտութիւնը ի նպաստ պատերազմի, և Քոնկրէսի համամտութիւնը տակաւին նախագահ Վիլսընի վրայ չեն ներգործած, որովհետև նա տակաւին կմնայ նոյն համոզումին վրայ, պատերազմին ոչ կողմնակից, թէ և նա հրամայած է որ ամեն պատրաստութիւն տեսնուի, նոյն իսկ զօրք ուղարկուած է Մեքսիկեան ջրերը։

Վիլսընի այս քաղաքականութիւնը երկու տեսակէտով կը մեկնուի։

Ոմանք կընդունեն թէ Վիլսընը դիւանագէտ մի մարդ է, երբէք կողմնակից չէ պատերազմի ոչ թէ անոր համար որ թոյլ է, վախկոտ է, այլ անոր համար՝ որ այդպիսի պատերազմներու մէջ կտեսնէ ժողովուրդի, աշխատաւոր բազուկներու ոչնչացումը։

Իսկ ոմանք ալ հակառակ կարծիք ունեն, թէ անվարչագէտ, անգիւտնագէտ է. մէկ խօսք՝ նապաստակի նման երկչոտ է։

Բայց չէ, այդպէս չէ։ Վիլսըն իրաւ պէս պատերազմը կատէ, որովհետև ոչ մէկ օգուտ կտեսնէ բացի վնասէ, միլիոնաւոր ժողովուրդի բնաջնջումէն։ Ահա այդ պատճառով կուզէ խաղաղ անցկացնել։

Սակայն, ինչ որ ալ ըլլայ, ներկայիս պատերազմի ուրուականը կայ ու այդ պիտի իրականանայ, երբ կտեսնենք Մեքսիկոյի նախագահ՝ Հիւերթայի յամառ քաղաքականութեան ուժգին շարունակութիւնը։

Շատերու կարծիքն այն է թէ՝ Մեքսիկացիներու ոյժ տուողն են գաղտնիօրէն Ճաբոնցիները, իսկ թէ ոչ՝ Մեքսիկոյի կառավարութիւնը այսքան առաջ չպիտի գնար։

Ասիկա հաւանական կը թուի, երբ նկատի առնենք որ անցեալներու մէջ Քալիֆօրնիայի հողային օրինագծին մասին ցրտութիւն առաջ եկաւ Ամերիկեան կառավարութեան և Ճարոնական կառավարութեան մէջ։

Այսօրուայ թերթը գրած էր որ Ինդիանապօլ քաղաքի համալսարանական ուսանողներ բանտած են նոյն համալսարանի մէջ եղող 12 մեքսիկացի ուսանողները ջուրը նետած են։ Ասոր որքան ստոյգ ըլլալը յայտնի չէ տակաւին։

Ինչ որ ալ ըլլայ մակայն, այս կարգի և այլ և այլ դէպքերը արդիւնք են Ամերիկեան մամուլի ազգային զգացումներու հրահրման և ազգամարդը յօդուածներու։

Կը խօսինք դեռ։

Providence Սիրվարդ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

12 Ապրիլի Նոր-Ջուղա

—

«ՉԱՐ ՈԳԻ»-Ն Ն.-ՋՈՒՂԱՅԻ ԲԵՄԻ ՎՐԱՅ

—

(Սեփ. թղթակցից)

Ապրիլի 10-ին յօգուտ Րաֆֆի ընթերցարանի Ն.-Ջուղայի մի խումբ սիրողներ ներկայացրին Շիրվանզադէի «Չար ոգի» դրաման։ Մեզ մօտ տեղի ունեցող վերջին տարիների ներկայացումների մասին չէինք գրում այն պատճառով, որ ոչ միայն լաւ, այլ գէթ տանելի ոչինչ չէինք տեսնում, իսկ իւրաքանչիւր անգամ դատափետել սիրողներին չարժէր, դրանք պրոֆէսիոնալ դերասաններ չէին։ Այլ բան էր այս ներկայացումը. մի կողմ թողած այն հանգամանքը, որ դրամայի ընտրութիւնը շատ աջող էր, դերակատարները կատարեալ փոյթով արին. վաղուց էր պյտեղ չէինք տեսել այսպիսի ներկայացում. ամենքն էլ առանց բացառութեան իրանց դերերում էին։ Դերակատարների մէջ հարկ ենք համարում յիշատակել Մ. Փէնէրճեանին (գիժ-Դանէլ), որ ուզզակի դերասանական աչքի ընկնող շնորք ցոյց տուաւ. եթէ պարոնը շարունակէ մասնակցել ներկայացումներին և աշխատէ իր դերերի ուսումնասիրութեան վրայ, ինչպէս

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԼՆՏԱՆԻՔԻ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

—

Մօտ օրերս Պետերբուրգում ինքնասպանութեամբ վերջ տուեց իր կեանքին քառասունհինգ տարեկան մի երիտասարդ։

Ընդհանրապէս ինքնասպանները լուռ մեկնում են այս կեանքից և երբեմն էլ եղանցից կէտով թողնում են մի քանի անորոշ տողեր, որոնք շուտով մոռացւում են առանց եզելեկթիւնը լուսաբանելու և որևէ բան ուսուցանելու։ Սակայն այս անգամ ինքնասպանը շեղուելով ընդունուած սովորութիւնից, թողեց ամբողջ մի գրականութիւն, որի մէջ մանրամասն պատմում է իւր վարմունքի դրդապատճառները։

Պէտք է խոստովանել, որ յիշեալ գրականութիւնը զուրկ չէ բարձր յատկութիւններից։ Հեղինակը յաճախ մէկին և ըմբռնելի կերպով դասաւորում է իւր մտքերը։ Գրուածքը աչքի է ընկնում հետևողականութեամբ և ներքին կապակցութեամբ. մանաւանդ պարզ է, որ հեղինակի մահը դրամայի վերջաբանն է։ Եւ այդ վերջաւորութիւնը աւելի սարսափելի է քան թէ թաղ

գաժառանգ հանգուցեալ կնոջ մասին, որին բաւական նման է։ Մեր ձեռքի տակ ունենք այդ գրականութիւնը և կաշխատենք ընդհանուր գծերով առաջ բերել այն, մանաւանդ որ այս մասին, խորհրդաւոր, դրամայի հետ գուցէ գործ ունենան խաղարկուներ, դատախազ, երդուեալներ և դատաւորներ։

II

ԱՆԳՈՒԹ ՄԱՅՐԸ ԵՒ ԱՆՀԱՅՑ ՈՐԴԻՆԵՐԸ

Մայրաքաղաքի բնակարաններից մէկում, ուր հարիւր տարիներից վեր հոսում էր ռուս ազնուական տոհմի մի քանի սերունդների խաղաղ կեանքը, ապրում էր մի ընտանիք, բաղկացած ծնողներից և երկու որդիներից։

Երրորդ որդին, կոյր և համր մի դժբախտ արարած՝ ապրում էր հեռու ծնողներից, Ֆրանսիայի սանատորիաներից մէկում։

Մօր և որդիների միջև տեղծւում է անբարեհաճ վերաբերմունք։ Մայրը պարզապէս չի սիրում որդիներին, նոյնը և որդիները մօր վերաբերմամբ։ Փոխադարձ անբարեացակամութիւնը տարէ ցտարի աճում գ պատանեկութեան տարիներում անհնաթեան է փոխւում։

Յարաբերութիւնների լարուելուն նպաստում են զանազան աննշան երևոյթներ։ Որդիներին շատ էր զայրացնում այն հանգամանքը, որ մայրը իւր աննշան զուարճութիւնների, հանդերձարանների համար դրաւ էլ էր բնակարանի մեծագոյն մասը, այնպէս որ նրանք մնացել էին առանց առանձնասենեակների, և մահճակալների փոխարէն բաժին էին ընկել նախասենեակներում և միջանցքներում դրուած մի քանի կոշտ թիկնաթոռներ։

Նոյն իսկ դէպքեր են պատահել, երբ մայրը ձմեռ ժամանակ մերժել է որդիներին վերմակներ և ապագայ միլիոնատէրերը երբեմն քնել են առանց հանուելու։

III

ԿՌՈՒԻ ԱՊԱԳԱՅ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Եթէ որդիները չանդիմանում էին մօր անգութ վերաբերմունքը, մայրն էլ իւր կողմից անվիճելի պատճառներ ունէր որդիներից գժգոհելու։ Նա անբաւական էր որդիների վարմունքից։ Իսկ թէ որոնք էին մօր անբաւականութեան հիմնական պատճառները, այդ առթիւ մեր գրականութիւնը՝ լուսաբանող ոչինչ չունի իւր մէջ, այլ պնդում է, որ նա առանց որ և է պատճառի, սկսում է ենտրիգներ լարել հասունացող որդիների դէմ, աշխատելով զրկել տալ ապագայ ժառանգութիւնից, նրանց դէմ հանելով ամուսնուն։

Մասամբ նա հասաւ նպատակին, նրան աջողուեց կռուեցնել հօրը որդիներից մէկի հետ, կտակում ջնջել տալ նրա անունով գրուած, Ռուսիայի հարաւում գտնուող և մի քանի միլիոններ արժեցող կալուածը։

Օգտուելով ամուսնու վրայ ունեցած անսահման ազդեցութեամբ, ստիպում է նրան իրան նուիրել մայրաքաղաքի իւր սեփական տներից մէկը։ Թերթի հաստատման վերջի րոպէին մայրը հրաժարւում է պատճառաբանելով, որ յիշեալ տան բերած եկամուտը անբաւարար է և պահանջում է ընծայել նաև 80000 ռ. տարեկան եկամուտ բերող մի ուրիշ բնակարան, որը սակայն ամուսինը մերժում է։

Որդիները տեղեկանալով դրա մասին յուզւում են. նրանց մանաւանդ զայրացնում էր այն հանգամանքը, որ մայրը ստիպում էր ամուսնուն կտակը կազմել յօգուտ իրան, և իրանց սպառնալի և անվճարական հայրը արդէն խոստացել էր իրագործելու։ Նրա յանկութիւնը և միայն վերջի րոպէին հրաժարւում է։

Իմանալով այս ամենը, որդիները համոզուեցին որ իրանց մայրը չար և ագահ է և ձգտում է իրանց սեփականազուրկ անելու։ Նրանք սկսեցին խորասուզուել նրա անցեալը և իրանց ենթադրութիւնը ամրապնդող բազմաթիւ փաստեր գտնել։ Նրանք պարզեցին, որ իրանցից իւրաքանչիւրը ծնուելու ցնծող պապից նուէր է ստացել հարիւր գեւեռանանչափ թանգարժէք հողամաս, սակայն իրանց մայրը գողել է հօրը և խլելով յիշեալ հողամասերը իրա անունով դարձրել։

Թարգմ. Կարապետ Բաբախանեան

(Նարոնակելի)

*) Հեգնութիւն, ծաղր. Ծ. Խ.

**) Աւան թաւան Ծ. Խ.

այս անգամ էր. Համոզուած ենք, որ միշտ համբայք կարող է պատճառել հասարակութեանը։ Կարծում ենք, քի մեզ մօտ նա ամենապէտքողն է տպագիր գիրերում, ապացոյց Դիժ-Դանիէլի դերը, ուր յաջողութեան կերպով երևաց Ֆէնէրճեանի շնորհքը։ Վերջին մի տարում ընթացքում տեսնում ենք բեմի վրայ նաև երկու նոր անձնաւորութիւններ — Պ. Ցորդանանեան և Վ. Հախվերդեան. արժէ դրանց վրայ առանձին ուշադրութիւն դարձնել։ Դրանք հաճելի գիւտեր են Ն.-Ջուղայի բեմի համար, երկուսն էլ շնորհալի, Պ. Ցորդանանեանը ֆարսի գերում, իսկ Վ. Հախվերդեանը լուրջ-կօմիկ գերերում. աշխատանքը դրանց կդարձնէ անփոխարինելի ույժեր մեր բեմի համար, միայն թէ իրանց ամպը-լուսայից չշեղուեն։ Մեր կարծիքով Ն.-Ջուղայի բեմի վրայ մեր տեսած ույժերից կարողներն ընդունակ հետևեալ անձինք են, որոնք անպայման օժտուած են գեղարուեստական շնորհքով, իհարկէ՝ իւրաքանչիւրը որոշ տեսակի գերերում. դերասաններ Գ. Գաւթեան, Ե. Ֆարաջեան, Ի. Զոհրաբեան, տիկիններ — Գ. Յարութիւնեան Վ. Գաւթեան, (Նախկին օր. Խաչիկեան), պարոններ — Մ. Ֆէնէրճեան, Ա. Յարութիւնեան, Կ. Յորդանանեան, եղբայրներ Ալ. և Վ. Հախվերդեանները, ցանկալի է դրանցից կազմել մի մշտական խումբ, իսկ դերակատարների յրաւակաւյած դէպքում ճգնաւորել նոր մարդկանց, բայց ոչ իրանց անկարութիւնն արդէն ցոյց տուածներից։

Մեր սիրողներն իսկական դերասաններից խաղ երբեք չեն տեսել դերախաղ, իրանց աչքի առաջ օրինակ չեն ունեցել, մի տեսակ ինքնուս գեղեցնողներ են. Հայ բեմին ծանօթ մեկի բեմիայօրութիւնը կարող էր բարերար ազդեցութիւն ունենալ սիրողների բեմական առաջադիմութեան վրայ. այս կէտի վրայ պէտք է ուշադրութիւն դարձնէ սիրողների խումբը, ունենալ յանձնարարողն ռէժիսէօր և անպայման ենթարկուի նրա ցուցմունքներին. դա շատ կարևոր էր։ Անհրաժեշտ է ունենալ և մշտական սուֆլեօր, իր գործին հմուտ, բեմական թիւրիմացութիւնների և անկանոնութիւնների առաջն առնելու համար. օրինակ՝ „Զարուհի"-ի ներկայացմանը վարագոյրը մի-երկու անգամ բռնեց ուշադրութեան, երբ դերակատարները դեռ ասելու բան ունէին, մանաւանդ պիէսի վերջում այդ սխալը փչացրեց էֆֆէկտը. դերակատարները երբեմն յայպաղում էին բեմ դուրս գալ, միզանսցէնի վրայ ցանկալի չափով ուշադրութիւն չէր դարձրուած, կուլիսների ետևի անցուդարձը տարց երևում էր։

Բեմը դեկորացիաներ չունի, անհրաժեշտ է այդ մասին էլ մի քիչ հոգալ, միշտ միևնոյն թեք գրած տախտակները տեսնել ձանձրալի է. հասկանում ենք յուսամուտ, այդ էլ չէր այդ ներկայացմանը նայում էին տախտակների արանքով. իսկ դուռ ծառայող վարագոյրներն այնքան անճաշակ էին կարուած և կախուած, որ ետևից ամէն մի անցողին կարելի էր ճանաչել դահլիճից։

Վերջում խաղացուեց Տ.-Գրիգորեանի „Մօզու" փարսը, որ անցաւ նոյնպէս շատ յաջող. առանձնապէս աչքի ընկաւ Ա. Յարութիւնեանն իր մասնաւոր խաղով։

Պէտք չենք համարում Ն.-Ջուղայի հասարակութեան որոշ մասի ուշադրութիւնը հրաւիրել երկու հանգամանքների վրայ. մի քանի Ծորեկներ իրանց թոյլ էին տալիս խաղի ընթացքում ծափահարել, յանախ bravo գոռալ անճաշակութեան տեղերում, և մի երկուսը նոյն իսկ ծիծաղում էին այնպիսի մի ժամանակ, երբ ուրիշները չքերից արցունք էին հոսում. Միւս երևոյթն աւելի ցաւալի է. դա այն է, որ հասարակութեան մի որոշ մասը կարծես եկել է թատրոնում չիբուխ առ, հենց այն պատճառով, որ մի ժամանակ ամէն ինչ իրանց ձեռքում է եղել, իսկ այժմ ուրիշներն. դա մոլորութիւն է. Թատրոնը ընդհանուրինն է. հասարակական հիմնարկութիւն է և ոչ այս կամ այն խմբի սեփականութիւնը. ուրիշ բան է երբ ներկայացումը տրւում է յօգուտ այնպիսի մի նպատակի որին մարդիկ չեն համակրում. բայց ներկայ դէպքում պէտք էս մտածելու ոչ ոք իրաւունք չունէր, ներկայացումը տրւում էր ի նպաստ հասարակական գրադարան-ընթերցարանի. ներկայացմանը չգալով՝ ո՞վ տուժեց։ Անշուշտ չգացողները. այստեղ ո՞վ կարող է ասել, որ թատրոնի կարիքը չէ զգում. Թողնենք եւրոպական հանգոյցը մի կողմ, չէ՞ որ թատրոնը մի դպրոց է. գուցէ մեր թատրոնը մեծ դպրոց չէ, բայց այնուամենայնիւ դպրոց է, ուր սովորելու բաւական բան կայ. Մեզ թւում է ասել պարոնների, թողէ՛ք այդ անտարբերութիւնը, դրանով հենց ձե՛զ էք վնասում։

Հին Սցենարիուս

14 Ապրիլ Ռաշտ.

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՏՈՒՐՔԸ ԵՒ ՆՐԱ ՑԵՏԻՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

(Սեփ. Թղթակցից)

Ենթադրելով որ սոյն վերտառութիւնը ունեցող և յունվ. 7 թուով յարգոյ խմբագրութեանդ գրած իմ յօդուածը չէք ստացել գրում եմ Ձեզ այս երկրորդ անգամ։

Ռաշտը չունի իր սեփական քահանան. Քահանաներ գրկւում են Սպահանից 3 տարի ժամանակով։ Ռաշտի հասարակութիւնը մի քանի տարիներից ի վեր պարտադիր տուրք է որոշել ծխականների վրայ, ըստ կարողութեան, լոկ քահանաների ապրուստը ապահովելու համար։ Ամսէն տրւում էր եկող քահանաներին 330 ղր. ; ապա նաև ծառայ, բնակարան ի հաշիւ եկեղեցւոյ։

Զգիտեմ ինչու, Մ. Ա. Յորդանանեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը նախկին քահանաների բնակարանից վռնդում է ներկայ քահանային. որ և յուսահատուած է, վարձում է ամսը 70 ղրանով մի բնակարան և 40 ղրանով էլ մի ծառայ։

Իսկ երբ քիչ յետոյ կտրւում է և խեղճ քահանայի ռոճիկը, ապա վերջինս ճարահատ՝ մի բողոքագրով հոգաբարձութեան խնդրում է իր խնդիրը դնել ընդհանուր ժողովի։

Ահա սոյն հարցի համար կայանում է մի ժողով։ Դա երկրորդ ժողովն էր, թւով անբաւարար և ապօրէն, որ իրեն օրինաւոր է հաշւում, առարկելով որ առաջինը առաջ էլ երեցփոխը այս տանտիր մի ժողով հրաւիրել էր, բայց ոչ ոք չի ներկայացել. Սոյն իմ յիշած ժողովին 130 ծխականներից, ներկայ էր 28 հոգի։

Ժողովի նախագահ պ. Մ. Դաւթեանի հարցին ի պատասխան ժողովականները ասում են, որ այո, Ռաշտը զգում է մի քահանայի կարիք. նշանակում է պէտք է ապահովել նրա անձնականը։

Եկեղեցական վարչութեան բացակայութիւնից երևաց, որ վարչութեան անդամները մէկիկ մէկիկ հրաժարուելով, ոչ ոք չէր մնացել, որ տուրքերը գանձէր. ուստի առաջարկուեց ընտրել եկեղեցական մի վարչութիւն, որ տնօրինէր եկեղեցու և քահանայի գործերը։

Հէնց որ թղթեր բաժանուեցան որ գաղտնի ընտրութիւն կատարուի, պ. Ի. Տէր Զաքարեանը խօսք առնելով յայտնեց, թէ ովքեր ծխական տուրք չեն վճարել՝ ձայնի իրաւունք չունին։

Եկեղեցական վարչութեան նախկին անդամ պ. Ս. Աստուրեանը պատասխանեց, որ ծխականները բոլորը քահանայի ռոճկի համար որոշուած տուրքը վճարում են։

Պ. Տէր Զաքարեանը հարցը բոլորովին փոխեց։ Նա եկեղեցական տուրքին կապեց և դպրոցական պարտադիր տուրքը, ասելով որ երբ անցեալ տարի հասարակական մի որոշում է անց կացել, որ պարտադիր տուրք չվճարողը ձայնի իրաւունք չունի։ Մի խօսքով ծխական չի համարւում նա, ով և՛ դպրոցի, և՛ եկեղեցու տուրքը չի վճարում։

Տողերիս գրողը բողոքում է այս առաջարկի առարկութեան դէմ, յայտնելով, որ եկեղեցին և դպրոցը տարբեր հիմնարկութիւններ են, իւրաքանչիւրն իր առանձին վարչութիւններով։ Ով վճարում է հիմնարկութիւններից մէկի տուրքը, կարող է ձայնի, ընտրելու և ընտրուելու իրաւունքով մասնակցել նոյն այդ հիմնարկութեան համար կատարուող ընտրութեան։ Մէկը որ դպրոցի տուրք չի տալիս, թերևս ունի իր առանձին պատճառն ու համոզումը։

Ես, օրինակի համար, եթէ դպրոցական տուրքս չեմ տալիս, և տալիս եմ եկեղեցական տուրքս, մինչդեռ այդ որոշումով կը զրկէք ինձ քահանայի և եկեղեցու խնդիրներում ձայն ունենալուց, երբ տուրքն էլ, ինչպէս ասացի տալիս եմ։ Այդ ինչ արդարութիւն է. դուք ինձնից եկեղեցական տուրքը կառնէք, բայց ձայնից կզրկէք ընտրութեան միջոցին. ինչ է որ՝ ենթադրենք, ես դպրոցական տուրքը չեմ վճարել։

Պ. Գ. Գէորգեանը, գտնում է, որ գլխաւորը վիճաբանութիւններ են լինում և շեղւում հարցից։ Ըստ յայտարարութեան օրակարգի, սոյն ժողովը հրաւիրուել է միայն քահանայի ռոճկի և բնակարանի հարցի կարգադրման համար, հետևաբար դպրոցական տուրքը նոյն հարցի հետ կապելը անտրամաբանական է, ապօրինի և անհասկանալի, եթէ չասեմ քմահաճոյք։

Նախագահ պ. Դաւթեանը յանկարծ անում է մի անսպասելի և բռնապետական յայտարարութիւն, թէ՝ եկեղեցի ու դպրոց մէկ է, ով երկու կամ երկուսի տուրքերն էլ չի տալիս, նա ծխական չէ։ Քահանան իրաւունք չունի այդպիսի մէկի տունը գնալու, մկրտութիւն անելու, պսակ ու թաղում կատարելու։ Ի՞նչ կասէք «Մուրսականներից» հալածուած մարդու դրած այս «կատեգորիկ» պահանջ-բանաձևերին։ Ես սա համարում եմ տեղիս հասկացող ու խոհեմ մարդկանցից մէկը, առաւ-պարսկական տրանսպորտային ընկ. պատասխանատու մի պաշտօնեայ։

Այս տրտմալի յայտարարութեան վրայ, ամենք գայրոյթով թողին ժողովը և հեռացան։

Վանանդեցի

[Շարունակելի]

22 Ապրիլ, Սովուջբուլաղ

ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Սեփ. Թղթակցից)

Ուտելեաց ծախագինը վերացուած.— Սակագինը չունեցաւ լաւ հետևանքներ, ընդհակառակը նպարավաճառք պահեցին իրենց ունեցածները և գիւղերից էլ դադարեցին մթերայ մուծումը. ժողովուրդն սկսեց նեղուել և խուլ տրտունջ բարձրացնել։ Դատաւորն զգաց իւր սխալը և շտապեց ազդարարել մունետիկի միջոցով, որ այլևս գոյութիւն չունի սակագինը, ամեն ոք ինչ այսուհետ ազատ է ծախել իւր ապրանքն ըստ իւր հայեցողութեան։

Բաւական էր այս հրամանը՝ որ լուր ապսպարհ հանելու խանութները և շէնքերից էլ գեղեցիկ ապրանքներ հրապարակները։

Այժմ ամէն ինչ առատ է և էժան, նոյնիսկ գառնուկի առաջուայ արժէքից։

Ձիւն եւ սառնամանիք.— Դարբեբական ցուրտ քամիներին հետևեց Ապրիլ ամսի 18-ին սաստիկ ձիւնը, ծածկեց դաշտ ու լեռ. Իսկ յաջորդ օրը այնպիսի մի սառնամանիք եղաւ, որ բոլոր պտղատու ծառերը վնասուեցին։

Մորեխ Սէրդաշտում. — Երէկ լսեցինք, որ Տաճկաց սահմանից մի քանի օր առաջ ըդնհամար մորեխներ են երևացել Սէրդաշտում (Սավուջբուլաղի գաւառամաս), կերել են երեք գիւղի ցանքերը, նոյն իսկ ծառերի տերևները։ Դրանց շահատակութեանց վերջ են տալիս քամին՝ մի մասը թափելով Ձէյ ջուր և ձիւն ու սառնամանիքը՝ կենդանից զրկելով մնացածներին։

Գր.—Հմ.—Փօծ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

14 Ապրիլ, Էնզելի

«Միտքի» յարգելի խմբագրութեանդ խնդրում եմ տեղ տալ իմ այս տողերին պատասխանին.

Դատուական թերթիդ № 29-ում տպուել էր տեղիս հասարակական-քաղաքական ճաշիճը լուգող իմ յօդուածը։ Մարդիկ, որո՛նք մատնանշուած էին այդ յօդուածում ճչացին, գոռացին, լացին առածին՝ թող ու գուման արին և ցեխ ու ցասում սպառնացին յագուցն թղթակցին։

Բայց փա՛ռք Ալլահին, քարծկը այս անգամ վերջացաւ առանց տէռորի, հակառակ «կուրսականների» երանելի ժամանակների սիրած աւանդութեան։

Միայն Մարտ 21-ին մի ժողով են գումարել և որոշել մի «հերքում» պատասխանել յօդուածիս։

Այդ ստապատրանք և սունձամած հերքումը Մարտ 23 թւով գրուած՝ տպուած էր Բագուի «Փորձ» թերթի 25 համարում։

Յօդուածագիր Գ. Սարվարեանը գրել է մատուցարալէս հետևեալը։

Էնզելւոյ ամն «Անհաշտ» Թաւրիզի «Միտք» շաբաթաթերթի № 29-ում մեղադրել է տեղիս հասարակութեան մեծամասնութեան և հոգաբարձական մարմնի կազմին այն բանում, որ նրանք անտառահիւրանոցներում ցափ կեանք են վարում, թաղուած են տղմի մէջ և այլն և այլն։ Եւ ինքը որպէս էնզելու փոքրաթիւ հայ հասարակութեան անդամ՝ գալիս է հերքելու «Անհաշտի» գրածը և յայտնելու, որ Էնզելու հասարակութիւնը տարիներից ի վեր հետևել է կուլտուրայի բարձր զարգացման (?!) և բարձր է պահել կրօնական ու կրթական հիմնարկութիւնները (??). Ամսի 21-ի բազմամարդ ժողովը որոշեց դիմել Թաւրիզի խմբագրութեան կամ հիւպատոսարանի միջոցով պահանջել թերթի խմբագրութիւնից յայտնել անունը «Անհաշտի»։

Արտեղ վերջանում է Սարվարեանի «Հերքումը»։ Փաստ՝ և ոչ մի հատ։

Բայց ժմենակարևորը մոռացել է գրել Սարվարեանը։

Մարտ 21-ի ժողովում երբ հարց եղաւ տիրող անբարոյականութեան և «Անհաշտը» գրածի մասին, հէնց ինքը Սարվարեանը ճշտեց «Անհաշտի» գրածը։ Ապա իբրև փաստ աւելացրեց, որ հոգաբարձուներից մէկը, երբ ինքը Սարվարեանը իր կնոջ հետ անցնում էր փողոցով, իր կնոջը կանչեց գնալ «յայտնի» ձեի «Արկադիա» հիւրանոցը «քէֆ անելու»։

Նոյն Սարվարեանը պ. Հոգաբարձուի իր կնոջ առժած վիրաւորանքի համար դիմել էր հոգաբարձութեան, որ պատժեն իրենց պաշտօնակից անպարկեշտ հոգաբարձուին։ Եւ Մարտ 21-ի ժողովում էլ այդ մասին նորէն պահանջ յարուցանելով, Սարվարեանը հասարակութեան փաստաբաններից խոստումն ստացաւ, որ կբաւարարեն իրեն, հէնց որ «Անհաշտին» խաչ հանեն։

Ահա թէ ինչ պիտի գրէր Սարվարեանը իր «հերքումի» շարունակութեան մէջ, որ իր գրածը լինէր և՛ ճշմարիտ, և՛ իրական։

Մեզ մնում է անյայտ, թէ զօրեղ և «մաքրակենցաղ» պարոնները ինչ խոստացան Սարվարեանին, որ նա յանկարծ փոխեց իր դէմքը, լեզուն և դիրքը։

Սարվարեանը պա խօսել էր ինչ որ «կուլտուրայի զարգացման» մասին էլ: Կուլիսօն էլ հէնց այդ է: Եթէ կուլտուրա, զարգացում ասելով «Արկադիա» հիւրանոցի առաջ կատարուածն է հասկանում, ես դրա դէմ ասելիք չունիմ։ Գուցէ մարդու ճաշակն ու հասկացողութիւնն այդ է։ Գամ, գուցէ, իր դուքանն վարագոյրի յետևում տեղի ունեցող թղթախաղն է կուլտուրա համարում, որին ինքն էլ մասնակից է։ Եթէ այս ու նմանները են, ապա դրանց մասին իմ կարծիքը յայտնեցի ժմ։ Ես տղմի մէջ թաղուած՝ հէնց նրանց եմ անուանել, որոնք իրենց կենդանի պատկերի նկարը տեսան իմ յօդուածում և կոկռացին։

Պ. Սարվարեանը ինքն էլ եթէ տղմի մէջ չլինէր, ապա ստիպողաբար պատժումը պիտի պահանջէր այն անամօթի, որ մի համեստ հայ կնոջ լիրբ ու անպարկեշտ առաջարկ էր արել, նրան պոռնոց-հիւրանոցը «քէֆի» կանչելով։ Փոխանակ կարծեցեալ հերքման, Սարվարեանը թող քաջութիւն ունենայ հերքելու իր ասածը՝ իր կնոջ մասին: Սարվարեանին դաս տալու համար, առ այժմ այսքանս էլ հերիք է։

Անհաւ

---

28 Ապրիլ Թաւրիզ

Մեծարգոյ պարոն Անխման

Խմբագիր պատուական «Միտք» շաբաթաթերթի

Ղարադաղի Խանագեաւ գիւղի Տէր Կորիւն քահանայի կինը մեռել է, թողնելով երեք անչափահաս որբեր։ Այրի քահանան չունի ոչ մի ապրուստ և նա հովուում է Ղօշխուզի, Ճավլի, Լիւմա, Նորաշէն և Օզա գիւղերը։ Ի՞նչ է նրա որբերի դրութիւնը, երբ ինքը պաշտօնէ ստիպուած է իբրև գործակալ, մանաւանդ ձմռանը, այցելել և այդ գիւղերը։ Զաւակները մնում են անխնամ, ինքը դարձել մի տաք կերակրի համբոյր սպասում։ Այսպիսի կացութիւնից ազատուելու համար, նա ստիպուած է թողնել իր քահանայութիւնը, քանի որ մեր եկեղեցոյ օրէնքով, ասում են, քահանան կրկին ամուսնանալ չէ կարող։ Մենք չգիտենք թէ ի՛նչ է ասել Քրիստոսը այդ մասին, բայց մեր ուժի սեղով այդ օրէնքը հակառակ ենք գտնում Քրիստոսի քարոզած սիրոյ օրէնքին և ներկայի համար գոնէ աւելորդ ու վնասակար համարում այդ անիմաստ օրէնքը։ Ինչ կնշանակի պահել օրէնքի տառը և ձեռքից տալ մոռացուած աշխարհի մի հայութիւն։ Մենք ոչ մի գանգատ չենք տեսնում մեր քահանայի Տէրէն ամուսնու թեան մէջ։ Խնդրում ենք մեր այս անզարդ խօսքերը մեր առաջնորդը ներկայացնի մեր սուրբ կաթուղիկոսին, որ նա մեզ անհոգ վիւ ու թափառական չթողնէ։

Վերոյիշեալ գիւղերի իշխաններ

1. Ղահրաման բէգ Մինասեան
2. Յակոբ Յ. Աղաջանեան
3. Վարդան Դանիէլեան
4. Առաքել Մելիք Աղաջանեան
5. Յարութիւն Մարտիրոսեան
6. Մարտիրոս Տատիեան
7. Բալա Գրիգորեան
8. Մարտիրոս Վարդանեան
9. Քերովբէ Օհանեան
10. Խաչի Գրիգորեան

---

4 Մայիս Թաւրիզ

Յարգելի խմբագրութիւն «Միտք» պաշտօնական շաբաթաթերթի

Ի պատասխան Ձեր հաղորդագրութեան, թէ Դանիական Կոլոնիալ վաճառատան 5-րդ ամսուայ տոմսակների ցարդ չստացուելուն առթիւ բողոք-նկատողութիւններ են լինում Ձեզ՝ բաժանորդների կողմից, պատիւ ունիմ զեկուցանել՝ որ, արդէն տասնց նրանց Ձեզ դիմելուն՝ ես Ապրիլի 14-27 ին հեռագրով պահանջել եմ այդ տոմսակները և կրկնակի նամակներով, բողոքել Դանիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութեան այդ զեղծումի մասին, ուղարկելով միանգամայն ցուցակը այդ թուերի՝ պահանջելով պաշտպանել բաժնետէրերի ազատ իրաւունք այս խնդրում։ Պատասխանը ստանալիս, ի հարկէ, կը հրատարակուի ի գիտութիւն ամենեցուն։

Ձերդ յորդանօք
Միհրան Բաղդասարեան
Ագէնտ Դ. Կ. Վաճառատան։

ԼՈՒՐԵՐ

ԹԱՒՐԻԶ

Ապրիլ 26-ին, շաբաթ օրը, ժամը 4-ին, Ղումբազու յետևը կատարուեց ձիարշաւ և «Ջիգիտովկա»։ Ձիարշաւին մասնակցում էին ռուս՝ կոզակային և ոչ-կոզակային օֆիցէրներ, կոզակներ, պարսկական կոզակներ և սրանց օֆիցէրները։ Ձիարշաւից վերջը Խերսոնի և հասարակ կոզակները ձիերի վրայ կատարեցին խիստ զարմանալի վարժութիւններ, որոնք ներկաների մէջ հիացմունք էին զարթում դէպի ռուս կոզակները։

Այս վարժութիւններին ներկայ էին Ռուսական, Անգլիական և Ամերիկական հիւպատոսները, Սարդար Րաշիդը, Նօջաէդ-Դովլի օգնականն ու թարգմանը, ռուսական գաղութը և այլ շատ անձինք խառն ազգերից։

◆ Մայիս 1-ի առթիւ ազգային դպրոցները փակ էին և սաներն իրենց ուսուցիչների անհաջորդութեամբ գնացել էին այգիները։

◆ Մայիս 2-ից, Ղալա թաղից ռուսական հիւպատոսարանը փոխադրուել է Խաչոց Աստուածածին այգու կողմը, յայտնի Մաջիդ-օլ-Մոլքի փառաւոր պալատը։

◆ Աշունքից քաղաքում Ռուսաց Ուչօթնի Սուդնի բանկի ձեռամբ՝ հիմնարկուելու է ելէքտրական լուսաւորութեան կայարան։

◆ Ամսիս 5-ին Ուրմիոյ Թաւրիզ հասաւ Լազարեան վարդապետը, որ առ ի չգոյէ բաւարար նիւթականի հնար չունէր ապրելու Ուրմիոյ շրջանում և մեկնելու է շուտով Էջմիածին։

◆ Կիլիկիոյ կաթուղիկոսի ա. սարկ. Հ. Սահակը Թաւրիզում 200 թմն. հանգանակելուց յետոյ, ճանապարհուել է դէպի Հնդկաստան։

◆ Մայրաքաղաքի լուրերը այս անգամ ուշ ստացուելու պատճառով, չկարողացանք տպել։ Յաջորդ համարին մնացին, Ռաշտի մի կարգ կարևոր թղթակցութիւնները յօշափող՝ Թայֆայի օրհասը և բռնապետութիւնը, ազգային թատերասրահ բժշկավիճի առաջ փակելու համար։

◆ Թաւրիզում հրատարակուող խիստ յետադիմական «Ծարթաէյի-Իսլամ» պարսկ թերթը Թաւրիզի և մանաւանդ պետական ծառայութեան մէջ եղող հայերի դէմ խիստ անարգական և պրովակատօրական մի յօդուած է տպել և հայերին «քաֆար» (անօրէն, անհաւատ) անուանել։ Թարգմանութիւնն ու պատասխանը կը տանք յաջորդիւ:

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆ

◆ Մեր լրատուները յայտնում են, որ վերջին ցրտերը ահագին վնասներ են տուել Մարաղայի, Միանդաբի և Դիզարու կողմերին։ Նման և աւելի ծանր վնասներ կրել են Էջմիածնի շրջանը և Կովկասի շատ վայրեր, պատճառելով մի քանի միլիոնների վնաս։ Բնութեան այդ աղէտի պատճառով վնասուածներին օգնելու համար Թիֆլիզում կայացել է մի ժողով։

◆ Ուրմիոյ մեր թղթակիցը հաղորդում է, թէ հարուստ և վաշխառու Հըրէայ Մէհդին իրեն խեղդել է։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Խալխալից մեզ գրում են

Ղազվինից Ռուսաց զօրքի եկաւ և անցաւ։ Ասում են, որ Ղազվինում մնացել են 150 կոզակ և 150 սոլդաթ։ Սրկսուել է ավթոմոբիլային հաղորդակցութիւն Էնզելի-Ռաշտ-Ղազվին-Թէհրան գծի վրայ։

ՊՕՍՏ-ԱՐԿՂ

Ռաքսւ—Իոր. Ցարութիւնեանին.— Շնորհակալութեամբ ստացանք և հաշիւ տեղից բաժնեգների Ձեր ղրկած 150 ղրանը։

Ուրմիւ—Մեր գործակալին.—Ախր հասան մեր բառերը: Մի՞թէ հնար չկայ, երօք, մեզ այնքան համակիր մեր բաժանորդներից գրամ ժողովելու և մնացեալն էլ մեզ հասցնելու: Երևակայեցէք, որ անցեալ տարուայ մեր պահանջներն էլ մնացել են չգանձուած, մինչդեռ տուողները պատրաստ են, միայն գանձողի են սպասում։ Խնդրում ենք քիչ եռանդով գործել:

Խմբագիր-Հրատարակիչ՝

Ա. Տէր-Վարդանեան

Hamburg-American Line

ՈՎ ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ Է ԱԺԱՆ ԱՐԺԷՔՈՎ ԵՒ ԲԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՄԵՐԻԿԱ

գնալ, պէտք է գնայ ՀԱՄԲՈՒՐԳ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԾԻ նավկիանոսային մեծ և շքեղ շոգենաւերով։ Ատրպատականից և Պարսկաստանի այլ կողմերից գնացողները դիմելու են խմբագրութեանս, որին յանձնուած է Համբուրգ-Ամերիկեան գծի Պարսկաստանի ընդհ. ագենտութեան և ուղարկուած են արդէն մեզ տոմսեր՝ ճամբորդներին վաճառելու համար։ 30—11

Բացուած է 1914 թուի բաժանորդագրութիւնը

Թ. ՏԱՐԻ **ՀՈՎԻՏ** Թ. ՏԱՐԻ

Ազգային, Հասարակական, Գրական շաբաթաթերթի

Լոյս է տեսնում Կիրակի օրերը

Բաժանորդագրութիւնը արտասահմանում 12 ֆր.

Խմբագիր հրատարակիչ Եզնիկ Ա. Քհնյ. Երզնկեան

Հասցէ՝ Rédaction du journ. arm. «Hovit» Tiflis (Caucase, Russie)

5—5

Շարունակւում է բաժանորդագրութիւնը

Թ. ՏԱՐԻ **ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆ** Թ. ՏԱՐԻ

Քաղաքական, Հասարակական եւ Տնտեսական շաբաթաթերթի

(Ս. Դ. Հնչ. Կուսակցութեան Ամերիկեան շրջանակի Կիսապաշտօնական օրգան)

Բաժանորդագինը արտասահմանում 14 ֆր.

Հասցէ՝ «Eritassard Hayastan» 449. P. O. Box Providence R. I. (U. S. A.)

Via Berlin 5

Ատրպատականի Հայոց Թեմական Տպարան